

πενεργείας νεκρώνω, καταστρέφω συστατικά: Σ' ἐδάτσε τοῦ φατῆς ἔντενε' ὁ παλιολίβα (τὶς ἔκαψε τὶς φακὲς αὐτὸς ὁ παλιολίβας). Τὸν καρποὶ σ' ἐδάτσε ὁ πάγος (τὰ σιτάρια τὰ ἔκαψε ὁ πάγος). 3) Ὑφίσταμαι φλεγμονήν: Ἐδάτσε ἡ γίδα ἀπὸ τὸ πρεσόν γὰ ἔκι θέα ἄρημα (ἔπαθε φλεγμονή ἡ γίδα ἀπὸ τὸ πολὺ γάλα (ἐνν. πού εἶχε), ἤθελε ἄρμεγμα). 4) Εἶμαι διάπυρος, ἐκπέμπω μεγάλην θερμότητα: Μὴ νὶ κιάνερε μὲ τοῦ χέρε, γιὰτ' ἐν δαίσουντα τὸ λουπαί (μὴν τὸ πιάνης μὲ τὰ χέρια, γιὰτὶ καίει τὸ τσουκάλι).

Β) Μεταφ. 1) Προξενῶ ἢ αἰσθάνομαι ὑπερβολικὴν λύπην: Ἐπανάτσε ὁ ὕξέ, τὸν ἔδ' ἐδάτσε τὰν καρδιά σι (πέθανε ὁ υἱὸς καὶ τοῦ ἔκαψε τὴν καρδιά του). 2) Ἐπὶ παιγνιδίων, χάνω ὑπερβάς τεταγμένον τι ὅριον: Ἐδάτσερε, ἐξοῦ ἔδαρι (κάηκες, ἐγὼ τώρα ἐνν. θὰ παίζω).

δακέα ἡ, Πόντ. (Ἰνέπ.) δατθία Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Κοντοφ. Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.)

Ἐκ τοῦ θέμ. τοῦ ἄορ. ἔδακον τοῦ ρ. δάκνω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έα.

1) Τὸ δάγκωμα Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.) Πόντ. (Ἰνέπ.): Ἡ δατθία τοῦ ὅ-ῶ-ῶ-ῶ-ῶ (τὸ δάγκωμα τοῦ σκύλλου) Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.) 2) Ἡ ποσότης τῆς τροφῆς τὴν ὁποίαν χωρεῖ ἐφ' ἅπαξ τὸ στόμα ἀνθρώπων καὶ ζώων, μ π ο υ κ κ ι ἄ Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Κοντοφ. Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.): Μία δατθία ἄδ-ῶ-ῶ-ῶ-ῶ, τυρί, ἄπ-ῶ-ῶ-ῶ, μῆ-ῶ-ῶ (μία μπουκκιά ἀπὸ ψωμί, τυρί, ἄπιδι, μῆλο) Γαλλικ. Ὅτου κἀν-νεῖ τσαὶ γιὰ ἡμισο δατθία ἀφίν-νεῖ τὸ σκουφ-ῶ-ῶ-ῶ-ῶ του ἀνουκάτου (ἔτσι κάμνει καὶ γιὰ μισὴ μπουκκιά ἀφίνει τὸ λαμουδάκι του ἄνω κάτω) Χωρίο Ροχούδ. || Παροιμ. Οἱ καλὲ δατθίε μακραίνουν δὲς ἡμέρε (οἱ καλὲς μπουκκιὲς μακραίνουν τὶς ἡμέρες, ὁ καλὰ σιτιζόμενος ἐργάτης ἀποδίδει περισσότερον) Μπόβ. Ἡ καλὴ δατθία κἀν-νεῖ καλὴν δουλεία (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) αὐτόθ. || Ἄσμ.

Πάει νὰ φάη μιὰμ μίνιμο δατθία
τσαὶ ἀφίν-νεῖ τόσ σκουφ-ῶ-ῶ-ῶ-ῶ σὰν σορῶ-ῶ-ῶ
(Πάει νὰ φάη μιὰ μικροσκοπικὴ μπουκκιά καὶ ἀφίνει τὸν λαίμωδον σὰν στρατιώτην) αὐτόθ.

Τσαὶ γιὰ μίαμ μίνιμον δατθία
χάν-νεῖ τῆς ζωῆ γιὰ τὴν τζοιλία
(καὶ γιὰ μία ἐλαχίστη μπουκκιά χάνει τὴν ζωὴ γιὰ τὴν κοιλιά) Βουν.

δάκνεμα τό, Πόντ. δάκνεμαν Πόντ. δάκνεσμαν Πόντ. (Οἰν.) δάκεμα Πόντ. (Ἰνέπ.) δάκεμαν Πόντ. (Κερασ.) δάκνεμαν Πόντ. (Οἰν.) δάκμαν Πόντ. δάγμαν Πόντ.

Ἐκ τοῦ ρ. δάκνω, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ δάκνω καὶ δάκνω. Ὁ τύπ. δάγμαν ἐκ τῆς μετοχ. τοῦ παθ. ἄορ.

1) Δάγμαμα 1, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν. 2) Ἰχνος δαγκώματος, δαγκωματιά ἐνθ' ἄν.

δακνεματέα ἡ, ἀμάρτ. δαγματέα Πόντ.

Ἐκ τοῦ οὖσ. δάκνεμα, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ δάγμαν. Δάκνεμα 2, τὸ ὅπ. βλ.

δακνέτσης ὁ, Πόντ. (Ἰνέπ. Οἰν.)

Ἐκ τοῦ ρ. δάκνω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έτσης. Ὁ ἔχων τὴν ἔξιν νὰ δαγκάνη.

δάκνω Καππ. (Ἀνακ. Ἀραβάν. Γούρτον. Συνασσ. Φάρασ. Φερτ. Φλογ.) Πόντ. (Ἰνέπ. Οἰν. Σινώπ. Σούρμ.

Σταυρ. Τραπ. Χαλδ.) δάκνω Πόντ. (Ἀντρέαντ. Οἰν.) δάκνον Καππ. (Μισθ.) δάκω Καππ. (Δίλ.) Πόντ. (Ἰμερ. Κερασ. Κοτύωρ. Νικόπ. Τραπ. Χαλδ.) ντάκω Καππ. (Μισθ.) δακῶ Καππ. (Μισθ. κ.ά.) Πόντ. (Κοτύωρ.) Μέσ. δάκκον-μαι Πόντ. (Χαλδ.) Παρατ. ἔδακνον Πόντ. ἔδακινα Πόντ. (Οἰν.) δάκνισκα Καππ. (Ἀνακ. Ἀραβάν. Φλογ.) Ἀδρ. ἔδακα Καππ. (Μισθ.) Πόντ. (Κερασ.) ἔντακα Καππ. (Μισθ.) ἔδαξα Πόντ. (Κοτύωρ.) Προστ. δάκα Καππ. (Μισθ.) δάκε Καππ. Πόντ. (Τραπ.) δάκον Πόντ. (Τραπ.) δάκ'σον Πόντ. (Κάρος Χαλδ.) Μετοχ. δαγμένος Πόντ. δακμένος Πόντ. (Τραπ.) ντακμένος Καππ. (Μισθ.) δακεμένος Πόντ.

Τὸ ἀρχ. δάκνω. Ὁ τύπ. δάκω ἐκ τοῦ ἄορ. ἔδακα, τὸ ὅπ. ἐκ τοῦ ἀρχ. ἔδακον. Ὁ τύπ. δάκνω δι' ἀναπτύξεως συνοδίου φθόγου.

1) Δαγκάνω ἐνθ' ἄν.: Τσύλλος ἔδακέ με Πόντ. (Ἰνέπ.) Ἡ γάττα ἔδακεν τὸν ποτικὸν Πόντ. (Τραπ.) Ἡ τσαγὰνα ἔδακεν τὸ χέρι μ' (τσαγὰνα = καρκίνος) Πόντ. (Κοτύωρ.) Εἷνας φτεῖρα ἔδακέ με Πόντ. (Τραπ.) Ὁ ψύλλον ἔδακεν τὸ ποδάρι μ' αὐτόθ. Δάκω καὶ κουράζω τὰ δάχτυλά σ' (κουράζω = ἀποκόπτω) Πόντ. (Κοτύωρ.) Ἐδαξέ με εἰς κανάρα (= κώνωψ) αὐτόθ. Τὸ μωρὸν ἔσπιγξεν κ' ἔδακεν τὸ τσιτσίν μ' (τὸ βρέφος ἔσφιξε τοὺς ὀδόντας καὶ ἐδάγκασε τὸν μαστόν μου) Πόντ. (Τραπ.) Ἀτόσον καὶ ζελέας ἐν, ἄμιον σκυλλὴν δάκ' με (τόσον ζυλότυπος εἶναι, ὥστε ὡσὰν σκυλλὴ μὲ δαγκάνει) Πόντ. (Χαλδ.) Ἀνδὶ γουτούζι στῶνλλὴ μὴ δάκνης (ὡσὰν λυσσασμένο σκυλλὴ μὴ δαγκάνης) Καππ. (Φάρασ.) Ἐδακέν το ἔνα ὀφίρ Καππ. (Ἀραβάν.) Ὁγῶ ἔδακα τὰ μαχαίρ' Καππ. (Μισθ.). Σίτῶ δάκινε λιθάρά κ' ἐν καλὸν λύκος ἂ κρούη 'ς σὸ σιρίν (ἔταν δαγκάνουν πέτρες ἐνν. τὰ πρόβατα, δὲν εἶναι καλὸς οἰωνός· λύκος θὰ ἐπιτεθῇ στὸ κοπάδι) Πόντ. (Ἀντρέαντ.) Σκορπιὸς ἂ σέ δάκ', ἂν τὸ εὐρης, νὰ τὸ σκοτώσης καὶ νὰ τὸ βάλης σὸ μέρο τ' (ἂν σὲ δαγκάσῃ σκορπιός, ἂν τὸν βρῇς, νὰ τὸν σκοτώσης καὶ νὰ τὸν βάλης στὸ μέρος πού σὲ δάγκασε) Καππ. (Δίλ.) || Φρ. Ἐδακα τὴν γλῶσσαν μ' (συνεκρατήθην) Πόντ. Δάκα τὴ γλῶσσα σου (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Καππ. (Μισθ.) Ἐδαξα τὰ χεῖλά μ' (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Πόντ. (Νικόπ.) Ἐδακα τὴν χολήν μ' (κατέστειλα τὸν θυμὸν μου) Πόντ. Πβ. τὸ ἀρχ. «τὸν θυμὸν δάκων» Ἀριστοφ., Νεφ. 1369. || Παροιμ. Ὁ συγγενὸν τὸν συγγενὸν δάκ' καὶ κ' ἀχπάν' (τὸ ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς προξενούμενον κακὸν δὲν προχωρεῖ μέχρις ἐσχάτων) Πόντ. Δάκει καὶ ἀχπάνει (ἐπιτυγχάνει εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του) Πόντ. Τὸ σκυλλὴν πού ὕλῶς πολ-λά κ' δάκ' (= ὁ σκύλλος ὁ ὁποῖος γαβγίζει πολὺ, δὲν δαγκάνει· ἐπὶ τοῦ ἀπειλοῦντος διαρκῶς, ἀλλ' οὐδέποτε πραγματοποιοῦντος τὰς ἀπειλάς του) Πόντ. (Ἀντρέαντ.) || Αἰνιγμ. Στόμαν κ' ἔχ' καὶ δάκνει (κ' ἔχ' = οὐκ ἔχει· ἡ τσουκνίδα) Πόντ. || Ἄσμ.

Τὰ τραωδίας τὰ καλὰ τ' ἐναν πέει, τ' ἄλλο ἄξον,
τὰ ἔμορφα τὰ κόραθα τ' ἐνα φίλ' τ' ἄλλο δάξον
(τραωδίας = τραγούδια πέει = πὲς ἄξον = ἄκου) Πόντ.

Μάννα μου, ψύλλος μ' ἔδακεν 'ς τὴν ρῶγαν τοῦ βυζιοῦ μου Πόντ. (Κερασ.)

Γιὰ δάκε ἄσ' σὸ μαράκινο | γιὰ δάκ' ἄσ' σὸ σταφύλι (μαράκινο = ρωδάκινο) Καππ. 2) Μεταφ., ἐπὶ ἐδεσμάτων, ἀλατισμένων περισσότερον τοῦ δέοντος, ἐρεθίζω τὴν αἰσθησιν τῆς γεύσεως Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.) : Φρ. Τὸ φαγὴν ἔδακεν ἄσ' σ' ἄλας (τὸ φαγητὸν ἔγινε ἀλμυρόν) Πόντ. Συνών. φρ. Τὸ φαῖ τσιμπᾷ 'ς τ' ἄλάτι. Τ' ἄλας ἔδακεν τὸ φαῖν (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Τραπ. Ἐδακει τὸ φαγὴν (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Πόντ.